

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z BIOLOGII NA POSZCZEGÓLNE OCENY

KLASA III

ocena dział	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Coraz bliżej istoty życia	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje podstawowe funkcje jakie spełniają w organizmie człowieka białka, cukry i tłuszcze - podaje przykłady pokarmów bogatych w cukry i tłuszcze - wymienia cukry proste, dwucukry, wielocukry - przeprowadza klasyfikację cukrów - wymienia pierwiastki i związki chemiczne z których zbudowane są cukry, tłuszcze i białka - wskazuje na schemacie komórki błony biologiczne - omawia podstawową budowę błony biologicznej - omawia budowę komórki zwierzęcej - wyjaśnia znaczenie jądra komórkowego - omawia budowę komórki roślinnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje, na podstawie analizy tabeli, skład chemiczny biosfery, atmosfery, litosfery i hydrosfery - określa rolę cukrów, białek i tłuszczów w organizmie człowieka - wykazuje różnorodność białek - omawia enzymatyczną rolę białek - wymienia funkcje błony komórkowej (plazmalemmmy) - określa znaczenie błon biologicznych - wskazuje, że chromosomy znajdują się w jądrze komórkowym - porównuje budowę komórki roślinnej i zwierzęcej - wymienia rodzaje RNA i podaje ich znaczenie w komórce - wymienia etapy syntezy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia skład chemiczny biosfery, atmosfery, litosfery i hydrosfery - zapisuje wzory chemiczne cukrów prostych, dwucukrów i wielocukrów - omawia grupy lipidów i określa ich rolę - wskazuje różne funkcje białek - wykazuje różnorodność błon biologicznych w komórce - wyjaśnia, co to jest chromatyna i chromosomy - omawia znaczenie chromoplastów i leukoplastów - wyjaśnia, co to jest kod genetyczny - wyjaśnia zasadę replikacji DNA - określa znaczenie rekombinacji genetycznej w powstawaniu nowych osobników - udowadnia pierwsze prawo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia jedność chemiczną świata organizmów - porównuje budowę chemiczną cukrów i tłuszczów - wyjaśnia biologiczne podłoże różnorodności białek - wykazuje zależność budowy błony biologicznej od pełnionej funkcji - omawia rolę chromatyny i chromosomów w komórce i życiu osobnika - wykazuje zróżnicowani budowy komórek roślinnych w zależności od położenia w roślinie - wyjaśnia, dlaczego geny informują o budowie białek, zwłaszcza enzymatycznych - omawia przebieg syntezy białka w komórce - omawia przebieg mitozy - omawia przebieg mejozy - wykazuje znaczenie prac Grzegorz Mendla dla rozwoju

	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie ściany komórkowej chloroplastów i wakuol - wskazuje DNA jako źródło informacji genetycznej - wskazuje rolę mitotycznego podziału komórki w rozwoju organizmu - wskazuje podstawowe różnice między mitozą a mejozą - wskazuje przykłady, z najbliższego otoczenia dziedziczenia cech - podaje przykłady prostych krzyżówek jednogenowych z dominowaniem zupełnym - wskazuje, jak dziedziczą się grupy krwi układu A, B, AB, O u człowieka - określa kariotyp człowieka - wyjaśnia, co to jest genom człowieka - podaje różnice między chorobami dziedzicznymi a wadami wrodzonymi 	<p>białek</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, co to jest replikacja DNA i dlaczego zachodzi przed podziałem komórki - podaje ile komórek i ile chromosomów powstaje w wyniku podziału mitotycznego z jednej komórki ulegającej podziałowi - wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w macierzystych komórkach gamet - wyjaśnia podstawowe pojęcia genetyczne: allel, allel recesywny, allel dominujący, heterozygota, homozygota (recesywna i dominująca), genotyp, fenotyp - analizuje krzyżówki jednogenowe z dominowaniem zupełnym - wskazuje, jak dziedziczą się grupy krwi układu Rh u człowieka - podaje zasadę dziedziczenia płci u człowieka- wskazuje 	<p>Mendla</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje krzyżówki jednogenowe z dominowaniem zupełnym - zapisuje krzyżówki genetyczne dotyczące grup krwi - rozpoznaje na schemacie chromosomy płci człowieka - podaje przykłady różnego dziedziczenia cech u człowieka - wymienia nazwy chorób uwarunkowanych przez geny znajdujące się na chromosomie płci - omawia choroby sprzężone z płcią - wskazuje możliwość diagnostyki chorób dziedzicznych 	<p>genetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje i zapisuje krzyżówki jednogenowe z dominowaniem niezupełnym - wskazuje, jakie genotypy rodziców dają możliwości wystąpienia konfliktu Rh - wyjaśnia znaczenie poznania genomu człowieka - analizuje i zapisuje krzyżówki dotyczące dziedziczenia cech sprzężonych z płcią - wyjaśnia, na czym polega terapia genowa
--	--	--	--	---

		przykłady chorób dziedzicznych wywołanych mutacjami genowymi i chromosomowymi		
Ekologia, ochrona środowiska i ewolucjonizm	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia i ochrona środowiska oraz co oznacza termin „ekologiczny” - wskazuje na zależność organizmów od środowiska - wskazuje przystosowania organizmów do życia w środowisku lądowym i wodnym - wyjaśnia pojęcia: zakres tolerancji, minimum tolerancji, maksimum tolerancji, optimum tolerancji - wyjaśnia pojęcia: gatunek i populacja - wymienia nieantagonistyczne formy współzycia występujące między organizmami - podaje przykłady współbiesiadnictwa, protokooperacji i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje praktyczne wykorzystanie osiągnięć ekologii - wyjaśnia co to są zasoby i czynniki środowiska - definiuje pojęcie czynnika ograniczającego - przedstawia i odczytuje na wykresie maksimum, minimum i optimum tolerancji dla wybranych czynników środowiskowych - podaje przykłady gatunków z różnych królestw oraz populacji - wyjaśnia, co to jest: współbiesiadnictwo, protokooperacja, mutualizm (symbioza) - wyjaśnia, co to jest konkurencja - określa, na czym polega istota drapieżnictwa - opisuje na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zadania stojące przed ekologią - wyjaśnia pojęcie „nisza ekologiczna” - charakteryzuje nisze ekologiczne pospolitych gatunków roślin i zwierząt - charakteryzuje nieantagonistyczne formy współzycia występujące między organizmami - omawia, na wybranych przez siebie przykładach, zjawisko konkurencji - opisuje przykłady drapieżnictwa - uzasadnia, dlaczego drapieżnictwo ma korzystny wpływ na populację ofiar - analizuje wykres przedstawiający zależności między liczebnością drapieżników i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia związek między ekologią a innymi dziedzinami nauki, zwłaszcza ewolucjonizmem - podaje przykłady czynników ograniczających, jakie można zaobserwować w naturze - podaje najważniejsze czynniki ograniczające życie w wodzie i na lądzie i opisuje ich związek z budową i funkcjonowaniem wybranych organizmów wodnych i lądowych - wskazuje różnice między nieantagonistycznymi formami współzycia organizmów - uzasadnia znaczenie konkurencji w rozwoju osobnika, populacji, gatunku - wyjaśnia wzajemny wpływ populacji drapieżników i ofiar - wyjaśnia tożsamość związków: zjadane

	<p>mutualizmu (symbiozy)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady konkurencji o zasoby środowiska - wyjaśnia, czym jest drapieżnictwo - wskazuje przystosowania w budowie organizmów do drapieżnego trybu życia - opisuje, na przykładach, przystosowanie ofiar do obrony przed drapieżnikami - opisuje na wybranym przykładzie przystosowania organizmu do drapieżnego trybu życia - nazywa poszczególne ogniwa łańcucha pokarmowego, definiuje je - wyjaśnia termin: poziom troficzny i podaje przykłady gatunków z różnych poziomów troficznych w różnych ekosystemach - podaje przykłady łańcuchów pokarmowych w różnych układach przyrodniczych, zaznacza na nich ogniwa i poziomy 	<p>wybranych przykładach przystosowania organizmów do obrony przed drapieżnikami</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przystosowania roślin do obrony przed zjadaniem ich przez zwierzęta roślinożerne - wskazuje różnice między łańcuchem pokarmowym a siecią pokarmową (troficzną), podaje przykłady - zwraca uwagę na straty energii na każdym ogniwie (poziomie troficznym) łańcucha pokarmowego - opisuje i objaśnia schemat krążenia węgla, ze wskazaniem na zakłócenia tych procesów wywołane gospodarką człowieka - wyjaśnia, co to są odnawialne i nieodnawialne zasoby środowiska - wskazuje możliwości wytwarzania mniejszej ilości odpadów w gospodarstwach domowych 	<p>ich ofiar i podaje konsekwencje dla gatunków, jakie zmiany liczebności niosą</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia różnice w przystosowaniach do zdobywania pokarmu między drapieżnikami właściwymi, pasożytami i roślinożercami - objaśnia, dlaczego łańcuch pokarmowy składa się z ograniczonej liczby ogniw - podaje definicję ekosystemu, biotopu, biocenozy wraz z przykładami - wyjaśnia na przykładzie piramidy ekologicznej, dlaczego w naturze spotykamy nielicznych mięsożerców, wielu roślinożerców i olbrzymie bogactwo roślin - objaśnia, w jaki sposób toksyny z odpadów trafiają do łańcuchów pokarmowych, kumulują się w następujących ogniwach po sobie ogniwach Łańcuchów, włączają w obieg 	<p>rośliny – roślinożerca, i zjadane zwierzęta – mięsożerca</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia różnice w przystosowaniach do obrony przed atakiem i zjedzeniem między ofiarami drapieżników właściwych, żywicielami pasożytów i roślinami - posługuje się przykładami, tworzy piramidy pokarmowe i wyjaśnia co przedstawiają - objaśnia, co oznacza pojęcie: obieg materii i przepływ energii i ilustruje swą wypowiedź przykładami - posługuje się przykładami, tworzy piramidy pokarmowe i wyjaśnia, co przedstawiają - wyjaśnia, na czym polega zjawisko ocieplenia się klimatu i jakie mogą być skutki tego zjawiska - wskazuje możliwości odzyskania odpadów i oczyszczania ścieków - podaje możliwości pozyskiwania nowych źródeł
--	---	---	---	---

	<p>troficzne</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia co dzieje się z materią i energią w ekosystemach - objaśnia istotę krążenia materii - wyjaśnia, dlaczego mięsożercy są najczęściej więksi od swych ofiar - uzasadnia konieczność segregacji śmieci i konieczność specjalnego postępowania z toksycznymi odpadami - uzasadnia konieczność segregowania odpadów w gospodarstwie domowym - uzasadnia konieczność specjalnego postępowania ze zużytymi bateriami, świetłówkami i przeterminowanymi lekami - proponuje działania ograniczające zużycie wody i energii elektrycznej - wymienia związki chemiczne, które powodują efekt cieplarniany, dziurę ozonową i są przyczyną kwaśnych deszczów 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje konsekwencje dla przyrody dziury ozonowej, ocieplenia klimatu i kwaśnych deszczów - wyjaśnia, co to jest ewolucja - podaje przykłady pośrednich dowodów ewolucji - wymienia czynniki ewolucji i podaje ich charakterystykę - określa stanowisko człowieka w przyrodzie 	<p>materii</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje argumenty za budową i przeciw budowie elektrowni atomowych - wskazuje problemy związane ze składowaniem i utylizacją odpadów komunalnych - wskazuje, na wybranych przykładach, różnice między bezpośrednimi i pośrednimi dowodami ewolucji - wyjaśnia, na czym polega działanie doboru naturalnego - uzasadnia powstanie odmiany białej, żółtej i czarnej w obrębie gatunku Homo sapiens 	<p>energii</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, dlaczego wszystkie organizmy żyjące na Ziemi są ze sobą w pewnym stopniu spokrewnione - charakteryzuje, na wybranym przykładzie formy przejściowe i relikty - charakteryzuje przyczyny prowadzące do powstawania nowych gatunków - podaje krótką charakterystykę przodków człowieka rozumnego - wskazuje główne kierunki rozprzestrzeniania się rodzaju Homo z Afryki
--	---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje bezpośrednie dowody ewolucji - wyjaśnia, co to są skamieniałości - wymienia nazwisko twórcy teorii ewolucji - wskazuje cechy łączące człowieka ze światem zwierząt - wyróżnia swoiste cechy ludzkie			
--	--	--	--	--